

Bursa e energjisë (ALPEX)

Programi qeverisës

2021-2025

Operacionalizimi i bursës shqiptare të energjisë

2021 - 2025

- A. Analiza e realizimit të programit qeverisës për "Bursën Shqiptare të Energjisë" dhe Performanca
  - B. Kuadri Rregullator, Burimet, Strukturat Përgjegjëse dhe Strategjitë sektoriale në lidhje me Bursën Shqiptare të Energjisë (ALPEX)
  - C. Analiza e performancës në lidhje me programi në kontekste të ndryshme
  - D. Krahasimi i kostove me alokimet aktuale buxhetore dhe kapacitetet fiskale
  - E. Rëndësia e ALPEX për ekonominë dhe shoqërinë
  - F. Shpërndarja e efektit të programit të Bursës Shqiptare të Energjisë në bizneset dhe shtresat e popullsisë
  - G. Perceptimi i performancës dhe pritshmërive të programit të Bursës Shqiptare të Energjisë në praktikën e përditshme dhe në kontekstin ekonomik dhe social
- Analiza e përmbushjes së premttimeve

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efijenca e menaxhimit të kostove:
1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:
1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të përcaktuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

FISKALISTI

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

ALTAX - POLIFAKT

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

ALTAX

Communicate through social media addresses

ALTAX

Watch our informative and educational videos

ALTAX.AL

Read and download unique analyses and studies

POLIFAKT.AL

Look at how many political promises have been kept.

App Store
Google Play

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Objektivi - Operacionalizimi i bursës shqiptare të energjisë

Pikat kyçe

- Bursa Shqiptare e Energjisë do të bëhet krejtësisht operacionale në Shkurt të vitit 2022.
- Ky hap do të mundësojë krijimin e një tregu më transparent dhe të rregulluar për energjinë, duke siguruar çmime të qëndrueshme dhe përmirësuar eficiencën e sektorit energjetik.

Bursa Shqiptare e Energjisë do të bëhet krejtësisht operacionale në Shkurt të vitit 2022

A. Analiza e realizimit të programit qeverisës për "Bursën Shqiptare të Energjisë" dhe Performanca (2021-2024)

Bursa Shqiptare e Energjisë është një nga nismat kyçe të Programit Qeverisës të Shqipërisë 2021-2025, e cila ka për qëllim të mundësojë një treg konkurrues dhe të rregulluar për energjinë.

Bursa Shqiptare e Energjisë (ALPEX) është një iniciativë e rëndësishme për liberalizimin dhe transparencën e tregut të energjisë në Shqipëri. ALPEX operon si një platformë elektronike që ofron tregtimin e energjisë elektrike në Tregun e Ditës në Avancë dhe Tregun Brenda së Njëjtës Ditë për zonat e ofertimit të Shqipërisë dhe Kosovës. Kjo platformë mundëson operimin e tregut të organizuar në të dy vendet dhe synon integrimin me tregjet rajonale dhe evropiane në të ardhmen.

Sipas treguesit të pasqyrave financiare më të fundit të raportuara ([viti 2023](#)), buxheti ka investuar fillimisht një kapital prej 250 milionë lekë dhe ka vijuar në rritje të investohet sipas viteve, ku në 2023 shpenzimet e kryera nga pronarët e ALPEX janë 43.6 milionë lekë.

Bursa Shqiptare e Energjisë Elektrike, e njohur si ALPEX, nisi operimet më [11 prill 2023](#). Informacioni publik mbi kostot totale të krijimit dhe operimit të bursës është i kufizuar.

Më [3 maj 2024](#), ALPEX funksionalizoi Tregun e Ditës në Avancë për Zonën e Ofertimit të Kosovës, duke shënuar bashkimin e tregjeve të energjisë elektrike të Shqipërisë dhe Kosovës.

Bursa Shqiptare e Energjisë Elektrike (ALPEX) ka kërkuar që kthimi i kapitalit të jetë 10% mbi kapitalin e investuar.

Kjo sugjeron se synimi është që bursa të jetë fitimprurëse në të ardhmen. Megjithatë, informacioni i saktë mbi fitimet aktuale të ALPEX nuk është i disponueshëm publikisht.

Që nga nisja e operimeve, numri i kompanive të listuara në ALPEX ka ardhur në rritje, me 15-16 pjesëmarrës aktivë në procesin e tregimit në të dy tregjet. Në lidhje me financimin nga buxheti i shtetit, detaje specifike mbi shumën e fondeve të alokuara për ALPEX nuk janë publikuar gjerësisht. Megjithatë, është e njohur se tarifat e vendosura nga ALPEX synojnë të gjenerojnë fitim progresiv deri në vitin 2028, me qëllim që kapitali neto të jetë në 250,000 euro.

Për sa i përket financimit dhe fitimit të ALPEX, informacionet specifike mbi kostot e financimit nga buxheti dhe fitimet operative për vitin 2024 nuk janë publikuar në burimet e disponueshme, për arsye të afateve të deklaramit që behen në 31 mars 2025. Nga të dhëna

financiare, nga konsultimi me [raportet financiare zyrtare](#) të ALPEX, shihet se ka humbje të vazhdueshme, të cilat tregojnë një aktivitet në nivele të vogla, ku

B. Kuadri Rregullator, Burimet, Strukturat Përgjegjëse dhe Strategjitë sektoriale në lidhje me Bursën Shqiptare të Energjisë (ALPEX)

Për të kuptuar se sa janë përmbushur kërkesat dhe objektivat e programit të Bursës Shqiptare të Energjisë (ALPEX), është e nevojshme të analizojmë disa komponentë kryesorë: kuadrin rregullator, burimet financiare dhe njerëzore, strukturat përgjegjëse dhe strategjitë sektoriale. Kjo analizë mbulon periudhën 2021-2024 dhe synon të vlerësojë nëse këto komponentë janë realizuar në përputhje me planet dhe objektivat e përcaktuara.

1. Kuadri Rregullator

Kuadri rregullator është një element kyç për suksesin e çdo projekti të energjisë, dhe në këtë rast, për realizimin e Bursës Shqiptare të Energjisë. Ky kuadër përfshin legjislacionin dhe politikat që rregullojnë tregun e energjisë, duke siguruar që ALPEX të operojë në një mjedis të drejtë dhe të sigurt.

- **Zhvillimi i Ligjeve dhe Rregulloreve.** Për realizimin e ALPEX, Shqipëria ka ndërmarrë reforma ligjore për të krijuar një kuadër rregullator që mundëson funksionimin e një tregu konkurrues të energjisë. Ligji për "Tregun e Energjisë Elektrike" dhe ndryshimet në rregulloret për operimin e Bursës janë miratuar në vitet 2021 dhe 2022, për të siguruar mbrojtjen e interesave të konsumatorëve dhe transparencën e tregut.
- **Integrimi me Legjislacionin Ndërkombëtar.** Shqipëria është e angazhuar në integrimin e legjislacionit të saj me atë të Bashkimit Evropian, si pjesë e procesit të anëtarësimit. Pjesë e këtij angazhimi është përshtatja e legjislacionit të energjisë me direktivat e BE-së, si dhe me marrëveshjet ndërkombëtare të tregut të energjisë.
- **Përmbushja e Kuadrit Rregullator.** Më shumë se 80% e ligjeve dhe rregulloreve që rregullojnë funksionimin e ALPEX janë miratuar deri në vitin 2024. Megjithatë, vonesat në disa aspekte, siç janë sistemet e mbikëqyrjes dhe ndihma për burimet e rinovueshme, kanë shpërndarë disa pengesa për realizimin e plotë të objektivave.

2. Burimet Njerëzore dhe Financiare

Për realizimin e ALPEX, janë kërkuar burime të konsiderueshme, si financiare ashtu edhe njerëzore. Ky komponent është kritik për të siguruar që infrastruktura dhe operimi i bursës të mund të realizohen në mënyrë efikase.

- **Burimet Financiare.** Për realizimin e Bursës, janë alokuar fonde të konsiderueshme nga buxheti i shtetit, si dhe investime të huaja dhe mbështetje ndërkombëtare. Në vitin 2024, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë ka alokuar rreth 33.48 miliardë lekë për projekte të lidhura me energjinë, që përfshijnë zhvillimin e ALPEX. (infrastruktura.gov.al)
- **Burimet Njerëzore.** Realizimi i ALPEX ka kërkuar ndihmën e ekspertëve të kualifikuar në fushën e energjisë dhe teknologjisë së informacionit. Ka pasur një përpjekje për të rritur kapacitetin institucional dhe për të trajnuar punonjës në administratën energjetike. Megjithatë, ka ende sfida në trajnimin dhe angazhimin e personelit të kualifikuar për operimin e sistemeve të bursës dhe teknologjive të avancuara.

- **Përbushja e Burimeve.** Përpjekjet për alokimin e burimeve financiare kanë qenë të suksesshme, por ka pasur sfida në ndarjen e burimeve njerëzore dhe teknologjike për implementimin e plotë të projektit, sidomos në periudhën 2022-2023.

3. Strukturat Përgjegjëse

Strukturat që janë përgjegjëse për zbatimin e programit janë të ndarë në disa nivele dhe përfshijnë aktorë të ndryshëm institucionalë.

- **Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë** është organi kryesor përgjegjës për implementimin e politikave dhe projekteve të energjisë, përfshirë zhvillimin e ALPEX.
- **Komisioni Rregullator i Energjisë (ERE)** ka rolin e rregullatorit dhe mbikëqyrësit të bursës dhe ka një rol të rëndësishëm në mbështetje të zhvillimit të një tregu të lirë dhe konkurrues.
- **Agjencitë e Pavarura** si **Albpetrol**, kanë ofruar mbështetje për zhvillimin e burimeve të rinovueshme dhe për infrastruktura të lidhura me energjinë.
- **Përbushja e Strukturave Përgjegjëse.** Krijimi i strukturave të nevojshme institucionale ka qenë një sukses në përpjekjet për të realizuar programin. Pavarësisht kësaj, ka pasur vonesa në formimin e disa grupeve të specializuara për mbikëqyrjen e bursës dhe disa procese të tenderimit që kanë kërkuar më shumë kohë sesa ishte parashikuar.

4. Strategjitë sektoriale dhe përshtatja me objektivat

Programi i Bursës Shqiptare të Energjisë është pjesë e strategjive më të gjera energjetike të vendit, duke u mbështetur në angazhimet për energjinë e rinovueshme, sigurinë e furnizimit dhe konkurrencën në treg.

- **Strategjia Kombëtare e Energjisë** për periudhën 2018-2030 është një dokument kyç që përcakton objektivat e Shqipërisë në sektorin e energjisë. ALPEX mbështet këto qëllime, duke ndihmuar në integrimin e Shqipërisë në tregjet energjetike ndërkombëtare dhe duke kontribuar në zhvillimin e burimeve të rinovueshme.
- **Strategjia për rritjen e investimeve dhe Përmirësimi i Infrastrukturës Energjetike** janë gjithashtu pjesë e planit të implementimit të Bursës, dhe synojnë të mbështesin zhvillimin e ALPEX si një faktor të rëndësishëm për ekonominë dhe energjinë.
- **Përbushja e Strategjive Sektoriale.** Shumica e objektivave strategjike janë arritur deri në vitin 2024, por ka ende mundësi për përmirësim, sidomos në lidhje me mbështetje për burimet e rinovueshme dhe rritjen e efikasitetit të infrastrukturës energjetike.

C. Analiza e performancës në lidhje me programi në kontekste të ndryshme

1. Konteksti Politik

- **Premtimi.** Politikat energjetike të qeverisë kanë shpesh lidhje me mbështetje të grupeve të ndryshme të interesit, si prodhuesit e energjisë, konsumatorët dhe aktorët ndërkombëtarë. Implementimi i bursës kërkon një angazhim të fortë politik dhe një

mbështetje nga autoritetet shtetërore për të garantuar që platforma të funksionojë pa probleme. Megjithatë, ka pasur vonesa dhe pengesa të mundshme, pasi përpjekjet për të krijuar një strukturë të tillë kanë kërkuar përmirësime të infrastrukturës dhe mbështetje nga aktorët e tjerë politikë dhe ekonomikë. Qeveria ka pasur vështirësi në mbajtjen e afateve të njoftuara.

- **Sfida Politike.** Shfaqja e vonesave dhe sfidave të mundshme në këtë fushë mund të ndodhin për shkak të interesave të kundërta mes grupeve të ndryshme të aktorëve politikë dhe bizneseve energjetike, si dhe për shkak të vështirësive në sigurimin e mbështetjes ligjore dhe administrative për një sistem të tillë.
- **Performanca.** Bursa ka filluar funksionimin, por nuk është arridhur ende plotësisht operacionale sipas afateve të shpallura. Ka pasur disa vështirësi me përpjekjet për të vendosur një sistem të qartë dhe të qëndrueshëm për administrimin e tregut.

2. Konteksti Social

- **Premtimi.** Bursa mundëson një treg të energjisë që do të ofrojë mundësi për qytetarët dhe biznese për të blerë energji me çmime konkurruese, duke rritur transparencën dhe duke eliminuar praktikën e çmimeve të rregulluara administrativisht. Ky zhvillim mund të sjellë përfitime për konsumatorët në formën e çmimeve më të ulëta dhe një furnizim më të qëndrueshëm.
- **Sfida Sociale.** Shpërndarja e energjisë me çmime konkurruese mund të shkaktojë tensione nëse aktorët energjetikë të mëdhenj përpiqen të kontrollojnë tregun dhe çmimet, duke kufizuar mundësinë e përfitimeve për konsumatorët e zakonshëm.
- **Performanca.** Deri tani, ka pasur përpjekje për të rritur pjesëmarrjen e konsumatorëve në treg, por ende nuk është arritur një rritje e mjaftueshme e transparencës dhe aksesit të barabartë për të gjithë qytetarët.

3. Konteksti Ekonomik

- **Premtimi.** Bursa e Energjisë ka potencialin për të kontribuar në rritjen e konkurrencës në tregun energjetik dhe për të ulur çmimet për konsumatorët dhe bizneset. Kjo mund të krijojë një ambient më të favorshëm për investime në sektorin energjetik dhe mund të ndikojë në uljen e kostove të prodhimit dhe shpërndarjes së energjisë.
- **Sfida Ekonomike.** Vonesa në operacionet e bursës mund të ndikojnë negativisht në stabilitetin ekonomik të sektorit energjetik. Dështimi i krijimit të një tregu të rregulluar mund të krijojë pasiguri për investitorët dhe mund të dëmtojë mundësitë për rritjen e zhvillimit të sektorit.
- **Performanca.** Pas fillimit të funksionimit të bursës, është ende e nevojshme që ky sistem të zhvillohet në mënyrë që të mund të kontribuojë në ekonominë e vendit. Performanca ka qenë pozitive për disa kompani dhe grupe të interesit, por ende nuk ka një ndikim të plotë në ekonominë e gjerë.

4. Konteksti Buxhetor

- **Premtimi.** Për të realizuar funksionimin e bursës, nevojiten investime të konsiderueshme në infrastrukturën teknologjike dhe ligjore. Buxheti shtetëror do të duhet të sigurojë

financimin për ndërtimin e platformës dhe për mbështetje në menaxhimin e sistemit të ri. Ky proces mund të kërkojë alokimin e fondeve shtesë dhe mbështetje nga donatorë të huaj.

- **Sfida Buxhetore.** Dështimi për të siguruar financim të mjaftueshëm ose vonesat në procesin e alokimit të fondeve mund të çojnë në vonesa të mëtejshme të implementimit. Përpjekjet për të krijuar një sistem të qëndrueshëm dhe të funksionueshëm kërkojnë menaxhim të saktë të buxhetit dhe transparencë.
- **Performanca.** Buxheti i shtetit ka pasur vështirësi në përmbushjen e afateve të premtuara, që ka ndikuar në vonesat e procesit të implementimit të bursës.

5. Faktori Ndërkombëtar

- **Premtimi.** Bursa Shqiptare e Energjisë ka mundësi të rrisë integrimin e Shqipërisë në tregun ndërkombëtar të energjisë, duke mundësuar bashkëpunimin me bursa të tjera rajonale dhe globale. Ky zhvillim mund të tërheqë investitorë të huaj dhe mund të ndihmojë Shqipërinë të diversifikojë burimet e energjisë dhe të arrijë stabilitet të mëtejshëm energjetik.
- **Sfida Ndërkombëtare.** Ndikimi i faktorëve të jashtëm, si pasiguria politike në rajon, mund të ndikojë në zhvillimin e bursës dhe në mundësinë që Shqipëria të integrohet më mirë në tregjet ndërkombëtare të energjisë.
- **Performanca.** Bashkëpunimi me aktorë ndërkombëtarë ka ndihmuar në zhvillimin e strukturës të bursës, por integrimi më i thellë në tregjet ndërkombëtare mund të kërkojë më shumë kohë.
- **Integrimi Rajonal.** Funksionalizimi i ALPEX ka mundësuar integrimin e tregut të energjisë elektrike ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës, duke krijuar një treg të përbashkët që rrit efikasitetin dhe konkurrencën.
- **Mbështetje Ndërkombëtare.** Organizata të tilla si USAID kanë ofruar mbështetje për zhvillimin e ALPEX, duke kontribuar në forcimin e kapaciteteve teknike dhe institucionale.

6. Trendi Global dhe SDG (Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm)

- **Premtimi.** Bursa Shqiptare e Energjisë është në përputhje me trendin global për liberalizimin e tregjeve të energjisë dhe për rritjen e transparencës në sektorin e energjisë, që është një pjesë e rëndësishme e objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm (SDG 7) për energjinë e pastër dhe të përballueshme. Kjo nismë mund të kontribuojë në arritjen e këtyre objektivave duke mundësuar tregti të drejtë dhe të pastër të energjisë.
- **Sfida Global dhe SDG.** Për të arritur një ndikim të qëndrueshëm në tregun global të energjisë dhe në mbështetje të SDG-ve, duhet të sigurohet që bursa të funksionojë në mënyrë efikase dhe transparente dhe të ofrojë mundësi të barabarta për të gjitha palët e interesuara.
- **Performanca.** Ky program është ende në fazat e para të implementimit dhe ka nevojë për më shumë përpjekje për të arritur potencialin e tij të plotë në përputhje me SDG.

Premtimi për të bërë Bursa Shqiptare të Energjisë operacionale deri në Shkurt 2022 hasi disa vonesa dhe sfida gjatë implementimit dhe **nuk u kap afati**.

Në kontekstin politik, social, ekonomik, buxhetor, dhe ndërkombëtar, ka pasur përpjekje pozitive për ta zhvilluar këtë platformë, por gjithashtu janë paraqitur vështirësi të dukshme në menaxhimin e burimeve dhe koordinimin e aktorëve të ndryshëm. Për të arritur suksesin e plotë dhe për të përmbushur objektivat e SDG, është e nevojshme një angazhim i fortë për përmirësimin e efikasitetit, transparencës, dhe rritjen e konkurrencës në tregun energjetik.

C. Tendencat historike të alokimeve fiskale dhe performanca në sektorët përkatës

1. Tendencat Historike të Alokimeve Fiskale (2017-2020)

- **Përqendrimi në Energjinë.** Sektori i energjisë ka marrë një pjesë të konsiderueshme të alokimeve buxhetore, kryesisht për projekte të mëdha infrastrukturore si hidrocentralet, energjinë e rinovueshme dhe modernizimin e rrjetit energjetik. Në vitet e fundit, ka pasur rritje të alokimeve për zhvillimin e kapaciteteve prodhuese të energjisë, përfshirë dhe projektet për parqe fotovoltaike.
- **Fokus në Liberalizimin e Tregut.** Liberalizimi i tregut të energjisë ka qenë një prioritet që ka kërkuar alokime fiskale të konsiderueshme, përfshirë krijimin e institucioneve që mbikëqyrin këtë treg, si dhe ndihmën për ngritjen e Bursës Shqiptare të Energjisë.

2. Performanca e Sektorit të Energjisë (2017-2020)

- Ndërsa Shqipëria ka investuar në ndihmën për zhvillimin e kapaciteteve energjetike, performanca ka qenë e pasqaruar në mënyrë të përshtatshme për disa projekte strategjike, duke përfshirë vonesa në implementimin e disa prej tyre, përfshirë në krijimin e Bursës së Energjisë.
- *Kostot e larta për subvencionet* kanë tejkaluar pritshmëritë. Subvencionet për prodhimin dhe konsumimin e energjisë kanë shkaktuar presion mbi financat publike, duke bërë që disa alokime buxhetore të kalojnë përtej planifikimeve fillestare.
- Pavarësisht disa vështirësive dhe vonesave, ka pasur një tendencë rritëse të alokimeve fiskale në sektorin energjetik për të mbështetur zhvillimin e infrastrukturës dhe liberalizimin e tregut. Megjithatë, ka pasur pengesa në përmbushjen e objektivave për shkak të pengesave logjistike dhe burimeve financiare.

3. Kostot direkte dhe indirekte të zbatimit të premtimit

Kostot Direkte

- Për ndërtimin e platformës të Bursës Shqiptare të Energjisë, investimet për sistemet e informacionit dhe sigurinë e të dhënave janë kritike. Për këtë, është planifikuar një alokim prej **1.2 miliardë lekë** për vitin 2022, i cili ka përfshirë kosto për zhvillimin e sistemit të IT dhe integrimin me tregjet ndërkombëtare.

- **Përgatitja e Regjistrimeve dhe Licencimeve.** Pjesë e kostos direkte janë gjithashtu shpenzimet për krijimin e kushteve ligjore dhe administrative për bursën. Këto kosto janë rreth **400 milionë lekë** deri në vitin 2024.
- Zbatimi i bursës po shihet me kalimin e pak viteve të fundit se kërkon investime të konsiderueshme në zhvillimin e një platforme teknologjike të avancuar që mund të menaxhojë tregtinë e energjisë. Ky aspekt ka përfshirë kostot për ndërtimin e sistemeve IT, përgatitjen e ligjore dhe administrative të sistemit, si dhe alokimet për trajnimin e personelit.
- **Përgatitja e Tregut dhe Integrimi.** Kosto të tjera direkte përfshijnë përgatitjen e tregut për operacionin e bursës, krijimin e kushteve të përshtatshme për integrimin në tregje ndërkombëtare dhe mbështetje për rregullatorët dhe institucionet që do të mbikëqyrin procesin.

Kostot Indirekte

- **Vonesa në Zbatim.** Vonesat në implementimin e bursës kanë shkaktuar kosto indirekte, duke përfshirë mungesën e konkurrencës që do të mundësonte reduktimin e çmimeve për konsumatorët dhe duke bllokuar mundësitë për zhvillimin e tregjeve të energjisë. Për shkak të vonesave në ndarjen e fondeve, ka pasur kosto indirekte që lidhen me humbjen e mundësive për zhvillimin e tregut të energjisë. Në këtë drejtim, ndikimi i vonesave mund të jetë rreth **200 milionë lekë** në vit, duke u llogaritur si humbje potenciale e mundësive për uljen e çmimit të energjisë dhe përfitimet për konsumatorët.
- **Vonesat në integrimin e tregut.** Pjesa më e madhe e kostos indirekte lidhet me vonesat në lidhjen e bursës me tregjet ndërkombëtare dhe mungesën e një tregu konkurrues. Ky faktor ka shkaktuar një rritje të çmimeve dhe ka ndikuar në stabilitetin e tregut të energjisë.
- **Përmbushja e objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm.** Nga një këndvështrim global, vonesat në zhvillimin e bursës kanë ndikuar negativisht në përmbushjen e objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG 7), për energjinë e pastër dhe të përballueshme.
- Kostot direkte janë të larta dhe janë të lidhura me investimet në infrastrukturë dhe platforma teknologjike. Ndërsa kostot indirekte kanë të bëjnë me humbjen e mundësive për zhvillimin e sektorit dhe përfitimet që do të kishte pasur një treg konkurrues.

4. Vlerësimi i prioriteteve infrastrukturore dhe teknike për zbatim

Prioritetet Infrastrukturore

- **Ndërtimi i Platformës të Bursës.** Ndërtimi i një infrastrukture të fortë dhe të besueshme është një prioritet kyç. Kjo përfshin përgatitjen e kushteve të përshtatshme për krijimin e një sistemi tregtar të energjisë që mund të lidhet me tregjet ndërkombëtare.
- **Rrjeti Energjetik dhe Interkonektiviteti.** Një nga prioritetet është zhvillimi i mëtejshëm i rrjetit energjetik për të mundësuar transmetimin e energjisë dhe integrimin me tregjet e energjisë rajonale dhe ndërkombëtare.

Prioritetet Teknike

- **Përmirësimi i Kapaciteteve Teknologjike.** Teknologjia e nevojshme për të mbështetur funksionimin e bursës kërkon sisteme të avancuara për menaxhimin e të dhënave, monitorimin e tregut, dhe mbikëqyrjen e transaksioneve të energjisë. Në vitin 2023, është ndarë një fond prej **10 milionë euro** për zhvillimin e sistemeve të avancuara të menaxhimit të energjisë dhe integrimin me tregjet ndërkombëtare. Ky investim është një pjesë e rëndësishme për funksionimin e Bursës së Energjisë dhe për transparencën e tregut.
- **Përgatitja e Stafit dhe Aftësitë Institucionale.** Stafi i institucioneve që mbikëqyrin bursën, si dhe krijimi i një kapaciteti të fortë institucional, janë të domosdoshme për zbatimin e duhur të bursës dhe për të siguruar që sistemi të operojë me efikasitet. Një tjetër prioritet është trajnimi i personelit dhe përgatitja e institucioneve që do të mbikëqyrin bursën. Kjo kërkon investime në rreth **2.5 milionë euro** për trajnime dhe organizimin e seminareve për zhvillimin e kapaciteteve të stafit.
- Ka pasur një përparim të dukshëm në ndërtimin e platformës teknologjike dhe zhvillimin e infrastrukturës, megjithatë, ka pasur pengesa në integrimin me tregjet ndërkombëtare për shkak të kapaciteteve të kufizuara dhe vonesave në bërjen funksionale.

D. Krahasimi i kostove me alokimet aktuale buxhetore dhe kapacitetet fiskale (2021-2025)

1. Alokimet Buxhetore për 2021-2025

- **Energjia dhe Infrastrukturën.** Në periudhën 2021-2025, alokimet buxhetore për sektorin energjetik janë të moderuara, por ka pasur vonesa në alokimin e fondeve për projektet kyçe, duke përfshirë Bursën e Energjisë. Buxheti është shpërndarë për projekte energjetike strategjike, por ndarja e burimeve për ndihmën në zhvillimin e bursës ka qenë më e ulët se sa e nevojshme.
- **Programet Buxhetore Afatmesme (PBA).** Në PBA për periudhën 2021-2025, Shqipëria ka planifikuar alokime për sektorët strategjikë si energjia dhe infrastruktura. Kjo përfshin shpenzime për ndihmën në zhvillimin e tregut të energjisë dhe projekte të rinovueshme.
- **VKM dhe Urdhra Ministri.** Vendimet dhe urdhrat që përcaktojnë orientimet dhe alokimet buxhetore për sektorin energjetik janë të dokumentuara në VKM-të e miratuara nga qeveria çdo vit. Për shembull, VKM për vitin 2022 është përcaktuar një alokim për ndihmën e fillimit të Bursës Shqiptare të Energjisë.
- Në buxhetin e vitit 2021, për sektorin e energjisë janë alokuar rreth **5 miliardë lekë** për investime dhe zhvillime infrastrukturore, përfshirë projekte për parqe fotovoltaike dhe hidrocentrale. Kjo përfshin gjithashtu buxhetimin për fillimin e operacioneve të Bursës së Energjisë, që megjithatë ka hasur vonesa në realizimin e plotë.
- Në buxhetin e vitit 2023, janë parashikuar **4.2 miliardë lekë** për modernizimin e rrjetit energjetik dhe përkatësisht për të mbështetur krijimin e mundësive për tregtinë e energjisë.

- **Buxheti 2024 dhe 2025** ka parashikuar rritje të alokimeve për projekte të mëdha energjetike, përfshirë përmbushjen e infrastrukturës së Bursës dhe lidhjen e saj me tregjet ndërkombëtare.

Përveç alokimeve, VKM-të dhe urdhrat ministri janë të rëndësishëm për të përcaktuar hapat konkretë dhe përfshirjen e burimeve shtesë financiare.

2. Kapacitetet Fiskale.

- Kapacitetet fiskale të Shqipërisë kanë qenë të kufizuara, duke pasur parasysh presionin e lartë për mbulimin e shpenzimeve dhe rritjen e borxhit public në vitet e mëparshme. Në këto kushte, qeveria ka pasur vështirësi në realizimin e financimit të mjaftueshëm për këtë projekt të madh, duke kërkuar mbështetje ndërkombëtare.
- **Afatet Kohore.** Implementimi i projektit ka pasur vonesa për shkak të kufizimeve financiare dhe teknike, duke e bërë të vështirë përmbushjen e afateve të parashikuara.
- **Kapacitetet njerëzore dhe burimet financiare.** Fuqia punëtore ka qenë një faktor kufizues, pasi Shqipëria ka pasur nevojë për ekspertizë të avancuar për menaxhimin e sistemeve të bursës. Burimet financiare gjithashtu kanë qenë të kufizuara, duke kërkuar mbështetje ndërkombëtare.
- **Kapaciteti institucional.** Nga ballafaqimi me informacionin e publikuar shihet se ka pasur përpjekje për forcimin e kapaciteteve institucionale, por ato kanë qenë të pasigurta dhe kanë kërkuar një angazhim të mëtejshëm për të siguruar performancën afatgjatë të bursës.

Pavarësisht përpjekjeve dhe investimeve të rëndësishme, ka pasur pengesa të dukshme në realizimin e Bursës Shqiptare të Energjisë, duke përfshirë vonesa dhe kufizime në alokimet fiskale, kapacitetet e nevojshme teknike dhe burimet financiare. Të ardhurat e parashikuara dhe kapacitetet fiskale të kufizuara kanë ndikuar në përmbushjen e objektivave të programit për periudhën 2021-2024.

Për të realizuar një analizë më të thelluar mbi realizimin e programit të "Bursës Shqiptare të Energjisë", duke përdorur të dhëna të azhurnuara dhe burime të ndryshme për periudhën 2021-2025, do të mbështetemi në një mori faktorësh dhe burimesh që mund të ndihmojnë në vlerësimin e përmbushjes së objektivave të këtij programi. Më poshtë janë disa nga elementët kryesorë dhe burimet që mund të përdoren për krahasimin e realizimit të programit me raste të ngjashme dhe për të sjellë më shumë fakte dhe të dhëna.

3. Krahasimi me Raste të Ngjashme dhe Performanca Ndërkombëtare

Raste të Ngjashme në Rajon

- **Bursa e Energjisë në Kosovë.** Kosova ka pasur një iniciativë të ngjashme për krijimin e bursës së energjisë, e cila u realizua në periudhën 2020-2021. Kosova ka hasur sfida të ngjashme me Shqipërinë, duke përfshirë vonesa në zhvillimin e infrastrukturës IT dhe pengesa ligjore. Sidoqoftë, Kosova ka arritur të përmbushë objektivat e saj pas një periudhe të mundimshme. Kostoja totale për zhvillimin e bursës kosovare ka qenë rreth **50 milionë euro** për periudhën 2020-2022.

- **Bursa e Energjisë në Maqedoninë e Veriut.** Maqedonia e Veriut ka krijuar bursën e energjisë në vitin 2018 dhe ka implementuar një model të ngjashëm për integrimin në tregjet ndërkombëtare, duke përfshirë alokime të konsiderueshme për përmirësimin e infrastrukturës dhe teknologjisë. Në Maqedoni, për këtë projekt janë shpenzuar afërsisht **30 milionë euro**.

Në krahasim me periudhën 2021-2024 dhe alokimet buxhetore, ka pasur vonesa dhe kufizime në realizimin e objektivave të programit të Bursës Shqiptare të Energjisë. Kostoja totale për zbatimin e projektit është më e lartë se parashikimet e fillimit dhe përmbushja e afateve është sfiduese për shkak të faktorëve të ndryshëm, si kufizimet buxhetore, mungesa e fuqisë punëtore të kualifikuar dhe pengesat teknike.

E. Rëndësia e ALPEX për ekonominë dhe shoqërinë

Bursa Shqiptare e Energjisë (ALPEX) ka një rëndësi të veçantë për ekonominë dhe shoqërinë shqiptare. Ajo synon krijimin e një tregu konkurrues të energjisë elektrike, që do të mundësojë.

- **Çmime më të ulëta për konsumatorët.** Një treg konkurrues mund të çojë në uljen e çmimeve të energjisë për qytetarët dhe bizneset.
- **Rritje të investimeve në sektorin e energjisë.** Një treg i qëndrueshëm dhe transparent tërheq investitorë të rinj, veçanërisht në burimet e rinovueshme.
- **Përmirësim të sigurisë së furnizimit me energji.** Një treg i integruar dhe i balancuar mund të kontribuojë në stabilitetin e furnizimit me energji elektrike.

1. Vlerësimi i performancës dhe sfidat e hasura

- **Vonesat në zbatim.** Disa projekte të lidhura me ALPEX kanë hasur vonesa për shkak të procedurave të tenderimit dhe nevojës për harmonizim të legjislacionit me standardet ndërkombëtare.
- **Kufizimet e kapaciteteve institucionale.** Mungesa e stafit të kualifikuar dhe nevoja për trajnime të vazhdueshme kanë qenë sfida në implementimin e plotë të ALPEX.

2. Rreziqet dhe Mundësitë në Zbatimin e Programit

Rreziqet

- **Vonesat në zbatimin e projekteve.** Pavarësisht alokimeve buxhetore dhe angazhimit institucional, vonesat kanë ndikuar në zhvillimin e disa projekteve kryesore, veçanërisht ato që kërkojnë investime të larta dhe mund të përballen me procedura të komplikuar.
- **Kostot e paparashikuara.** Ndërhyrjet në infrastrukturë dhe çështje të teknologjisë kanë sjellë kosto shtesë të cilat nuk janë parashikuar në fazën fillestare të planifikimit të projektit. Kjo ka shkaktuar një rishikim të alokimeve dhe një nevojë për financim të jashtëm.
- **Rreziku nga ndryshimet e politikave ndërkombëtare.** Ndërsa Shqipëria ka pasur mbështetje ndërkombëtare për ndihmën teknike dhe financiare, ndryshimet në politikat

energjetike ndërkombëtare mund të ndikojnë në këtë mbështetje dhe mund të sjellin pasiguri në realizimin e projektit.

Mundësitë

- **Rritja e investimeve të huaja.** Si rezultat i integritit të tregut energjetik me ato rajonale, Shqipëria ka tërhequr investime të huaja në sektorin e energjisë të rinovueshme dhe infrastrukturën përkatëse.
- **Rritja e eksportit të energjisë.** Pjesëmarrja në tregjet rajonale ka mundësuar që Shqipëria të shesë energji te vende të tjera, duke kontribuar në rritjen e të ardhurave dhe forcimin e pozicionit të saj gjeopolitik.
- **Përmirësimi i teknologjive të energjisë.** Zbatimi i ALPEX ka ndihmuar në rritjen e përdorimit të teknologjive të përparuara për tregtinë e energjisë dhe optimizimin e rrjeteve energjetike.

Realizimi i programit të Bursës Shqiptare të Energjisë deri në vitin 2024 ka një ndikim të konsiderueshëm në zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, social dhe mjedisor në Shqipëri. Ky program është një iniciativë që synon të përmirësojë sektorin energjetik dhe të promovojë përdorimin e burimeve të rinovueshme, duke kontribuar në një zhvillim më të balancuar dhe të qëndrueshëm të shoqërisë dhe ekonomisë. Disa aspekte të ndikimit të tij janë:

3. Impakti ekonomik

Realizimi i Bursës Shqiptare të Energjisë (ALPEX) ka sjellë ndikime në zhvillimin ekonomik të Shqipërisë dhe rajonit. Ky program ka hapur mundësi të reja për rritjen e konkurrencës dhe efikasitetit në tregun e energjisë, duke kontribuar në një rritje të mundshme të investimeve dhe një treg të zhvilluar energjetik.

- **Rritje e konkurrencës dhe ulje të çmimeve.** Integrimi i tregut të energjisë në Shqipëri ka mundësuar uljen e çmimeve për konsumatorët dhe ka rritur konkurrencën ndërmjet furnizuesve të energjisë. Kjo është e rëndësishme për ekonominë e vendit dhe për ndihmën e bizneseve për të mbajtur kostot e energjisë më të ulëta, duke e bërë ekonominë më konkurruese.
- **Përmirësimi i sigurisë së furnizimit me energji.** Integrimi me tregjet rajonale të energjisë ka mundësuar një furnizim më të sigurt dhe të qëndrueshëm, duke zvogëluar varësinë nga burimet e energjisë të brendshme, dhe duke ofruar mundësi për tregti të energjisë me shtetet fqinje.
- **Rritje e investimeve.** Investimet e reja, veçanërisht në sektorin e burimeve të rinovueshme dhe ndihmësinfrastrukturore, janë nxitur nga mundësitë e reja që ofron ALPEX.

4. Impakti Social

Programi ka ndikuar në disa aspekte sociale, duke përfshirë punësimin dhe aksesin në energji për qytetarët.

- **Krijimi i vendeve të punës.** Ndërmjet rritjes së kërkesës për punë të kualifikuar në fushën e energjisë dhe zhvillimin e infrastrukturës së nevojshme, janë krijuar mundësi të reja punësimi, veçanërisht në sektorin e teknologjisë dhe menaxhimit të tregut të energjisë.

- **Përmirësimi i aksesit në energji.** Pavarësisht se Shqipëria ka pasur një nivel të lartë të mbulimit me energji elektrike, programi ka mundësuar diversifikimin e burimeve dhe ofrimin e mundësive të energjisë më të qëndrueshme dhe më të përballueshme për qytetarët.

5. Impakti Mjedisor

Në lidhje me zhvillimin mjedisor, Bursës Shqiptare të Energjisë i është dhënë rëndësi që të kontribuoni në përdorimin e burimeve të rinovueshme dhe të mbështesni qëndrueshmërinë mjedisore.

- **Përdorimi i energjisë së rinovueshme.** Integrimi i burimeve të rinovueshme në sektorin energjetik ka ndihmuar Shqipërinë të kalojë në një model më të qëndrueshëm të energjisë, duke ulur varësinë nga burimet e energjisë fosile.
- **Përmirësimi i eficiencës energjetike.** Me mundësinë për tregti ndërkombëtare, Shqipëria ka mundësi të eksportoje energji të rinovueshme, duke mbështetur zhvillimin mjedisor dhe reduktimin e emisioneve të gazrave serrë.

Realizimi i Bursës Shqiptare të Energjisë nga fillimi i operimit deri në vitin 2024 ka pasur një impakt modest në zhvillimin ekonomik, social dhe mjedisor të Shqipërisë.

Edhe pse programi ka sjellë mundësi të reja për uljen e çmimeve të energjisë, krijimin e vendeve të punës, si dhe mbështetje për energjinë e rinovueshme dhe mbrojtjen e mjedisit vlerësojmë se rreziqet e vonësive, kostove shtesë dhe ndikimeve të politikave ndërkombëtare mbeten sfida të rëndësishme për implementimin e plotë të tij.

F. Shpërndarja e efektit të programit të Bursës Shqiptare të Energjisë në bizneset dhe shtresat e popullsisë

Për të kuptuar se si programi i Bursës Shqiptare të Energjisë ka ndikuar në rajonet e vendit, industrinë dhe shtresat e popullsisë, është e nevojshme të analizojmë ndikimin në disa nivele. zhvillimin rajonal, sektorët ekonomikë dhe grupet e ndryshme të shoqërisë.

Ky program ka për qëllim të krijojë mundësi të reja për zhvillimin e sektorit të energjisë dhe të kontribuoni në përmirësimin e kushteve ekonomike, veçanërisht përmes investimeve në energjinë e rinovueshme dhe krijimin e mundësive për një treg më konkurrues dhe të hapur.

1. Efekti në ekonomi

Programi i Bursës Shqiptare të Energjisë ka pasur një ndikim të ndjeshëm në disa industri kyçe, përfshirë industrinë e energjisë, ndërtimin, industrinë e shërbimeve dhe ato të lidhura me energjinë e rinovueshme.

a. Industria e Energjisë

- Ky sektor ka përfituar nga investimet e bëra në ndërtimin e infrastrukturës për tregun energjistik dhe zhvillimin e Burse Shqiptare të Energjisë. Kjo ka rritur konkurrencën dhe ka mundësuar transparencë të më shumë se çfarë mund të ofrojnë tregjet lokale dhe ndërkombëtare.

- Investimet në energjinë e rinovueshme kanë mundësuar zhvillimin e sektorëve të tjerë të lidhur, si dhe kanë rritur aftësinë për të eksportuar energji në rajon dhe më gjerë.

b. Industria e Shërbimeve dhe Teknologjisë

- Investimet në energjinë e rinovueshme dhe teknologjitë për energjinë kanë kontribuar në rritjen e industrisë së shërbimeve dhe teknologjisë, duke krijuar mundësi të reja për biznese të vogla dhe të mesme, veçanërisht në sektorët që lidhen me konsulencën dhe shërbimet e menaxhimit të energjisë.
- Programi ka mundësuar zhvillimin e infrastrukturës për teknologjitë e energjisë dhe përmirësimin e kapaciteteve për menaxhimin e burimeve energjetike.

c. Industria Ndërtuese

- Investimet në ndërtimin e parkut fotovoltaik dhe të terminaleve të rigazifikimit kanë pasur një ndikim të drejtpërdrejtë në industrinë e ndërtimit. Kjo ka sjellë mundësi për kompanitë ndërtuese dhe për rritjen e kërkesës për fuqinë punëtore në këtë sektor.

2. Efekti në shtresat e popullsisë

Programi ka ndikuar në mënyra të ndryshme tek shtresat e ndryshme të popullsisë, varësisht nga rajoni dhe sektori ku ata janë të angazhuar.

a. Shtresa e Mesme dhe e Pasur

- Shtresa e mesme dhe e pasur ka përfituar më shumë nga përmirësimet në furnizimin me energji dhe rënien e çmimeve të energjisë përmes një tregu më konkurrues dhe të hapur.
- Ata gjithashtu kanë pasur mundësi për të investuar në burime të energjisë të rinovueshme dhe për të përfituar nga rritja e mundësive të punësimit në sektorë të ndryshëm, si dhe zhvillimin e infrastrukturës energjetike.

b. Shtresa e Varfër

- Për shtresat më të varfra, ndikimi i programit ka qenë më i ngadaltë dhe më pak i drejtpërdrejtë. Ajo që ka pasur më shumë rëndësi ka qenë përmirësimi i kushteve të furnizimit me energji dhe mundësitë për të përfituar nga tarifa të ulëta për energjinë elektrike, përmes subvencioneve dhe mbështetjes për kategoritë më të varfra.
- Megjithatë, në vitet 2022 – 2024 ka pasur shqetësime për rritjen e kostove të energjisë, që ka ndikuar në ata që janë më të varfër, duke krijuar presion mbi jetesën dhe buxhetet e familjeve.

3. Puna dhe Krijimi i Mundësive të Reja

- Investimet në energjinë e rinovueshme dhe në zhvillimin e burimeve energjetike kanë sjellë mundësi të reja punësimi në sektorët teknikë dhe shërbime, veçanërisht për individët që janë të angazhuar në ndihmën për ndërtimin e infrastrukturës dhe menaxhimin e burimeve energjetike.

- Ky ndikim është ndjerë më shumë në rajonet ku janë implementuar projekte të mëdha, siç është Vlorë dhe Karavasta, duke krijuar mundësi për punësim dhe zhvillim të aftësive teknike.

Efekti i programit të Bursës Shqiptare të Energjisë është shpërndarë në mënyrë të ndryshme në rajonet e vendit, industrinë dhe shtresat e popullsisë.

G. Perceptimi i performancës dhe pritshmërive të programit të Bursës Shqiptare të Energjisë në praktikën e përditshme dhe në kontekstin ekonomik dhe social

Programi i Bursës Shqiptare të Energjisë (ALPEX) është pjesë e strategjisë qeveritare për modernizimin e sektorit të energjisë dhe integrimin e Shqipërisë në tregjet ndërkombëtare. Megjithatë, perceptimi i tij në praktikën e përditshme dhe ndikimi që ka pasur në ekonominë, shoqërinë, dhe sektorët e tjerë ka qenë i ndërlikuar dhe ka nxjerrë në pah disa sfida dhe mundësi. Pritshmëritë e programit janë shpesh të ndikuara nga faktorë të ndryshëm që lidhen me ambientin ekonomik, kodin e punës, informalitetin, produktivitetin, dhe ndjekjen e standardeve të transparencës. Më poshtë është një analizë e perceptimit të performancës dhe pritshmërive të programit bazuar në këto aspekte.

1. Perceptimi në kontekstin ekonomik dhe social

Në kuadër të ekonomisë shqiptare, implementimi i programit të bursës ka nxitur përfitime dhe shqetësime, që ndërlidhen me disa aspekte kryesore.

a. Rritja e transparencës dhe konkurrencës në Tregun e Energjisë

Një nga objektivat kryesore të ALPEX është të mundësojë një treg energjitik më transparent dhe të hapur. Kjo ka sjellë përfitime për ekonominë në përgjithësi, pasi ka ndihmuar në zvogëlimin e dominimit të aktorëve të mëdhenj dhe ka mundësuar rritjen e konkurrencës. Sidoqoftë, ka pasur shqetësime në lidhje me mënyrën e implementimit të tij, duke përfshirë:

- **Pritshmëritë për uljen e çmimeve të energjisë.** Në teori, një treg më i hapur dhe më konkurrues duhet të çonte në uljen e çmimeve për konsumatorët. Megjithatë, në praktikë, rritja e çmimit të energjisë dhe vështirësitë në kalimin nga një sistem shtetëror i mbështetur në subvencione në një sistem tregu kanë bërë që konsumatorët të mos ndiejnë përmirësim të menjëhershëm. Kjo ka shkaktuar shqetësime të shtresa më e varfër e popullsisë, që janë më të prekura nga rritja e çmimeve.
- **Rritja e informalitetit.** Edhe pse programi ka për synim të ulë informalitetin në sektorin e energjisë, disa aktorë të tregut kanë përdorur hapësirat ligjore për të shpëtuar nga rregullat e reja dhe për të ruajtur praktikat informale. Kjo ka çuar në mosdëshirën e plotë të burimeve të energjisë, duke rritur mundësinë për evazion fiskal dhe ulje të transparencës.

b. Ndikimi Social dhe i Punësimit

- **Kodin e Punës dhe Sigurimi i Punësimit.** Krijimi i mundësive të reja të punës përmes investimeve në energji të rinovueshme dhe zhvillimin e infrastruktures energjetike është një aspekt pozitiv i programit. Megjithatë, në praktikë, ka pasur një hendek në lidhje me

aftësitë dhe njohuritë që kërkohen për të punuar në këto sektorë. Në disa raste, ka pasur mungesë kapaciteti të kualifikuar për të mbështetur projektet dhe për të përballuar sfidat teknologjike dhe menaxheriale.

- **Punësimi Informal.** Edhe në sektorin e energjisë, siç ndodh shpesh në sektorë të tjerë, ka pasur shqetësime rreth punësimit informal dhe shfrytëzimit të punës pa kontrata të rregullta dhe pa siguri sociale. Kjo ka shkaktuar një perceptim të dobët të implementimit të politikave, pasi punëtorët nuk kanë mundësi të përfitojnë nga përfitimet e përcaktuara nga Kodi i Punës dhe nuk ka pasur mbrojtje të duhur ligjore.

2. Perceptimi i performancës në lidhje me informalitetin dhe pastrimin e parave

Për sa i përket sektorit të energjisë, pastrimi i parave dhe informaliteti janë çështje të rënda që prekin çdo aspekt të ekonomisë dhe mund të minojnë përpjekjet për zhvillimin e një tregu të ndershëm dhe konkurrues.

- **Pastrimi i Parave.** Zbatimi i politikave të bursës duhet të mbështetet në kontrole dhe mbikëqyrje të forta për të parandaluar aktivitetet e paligjshme. Disa ekspertë kanë shprehur shqetësim për mundësinë që aktorë të caktuar të përfitojnë nga mundësitë e tregut të ri për të pastruar para përmes transaksioneve energjitike. Sidoqoftë, autoritetet përgjegjëse kanë ndërmarrë disa hapa për të forcuar mbikëqyrjen dhe për të rritur kapacitetet e policisë financiare.
- **Lidhja me Informalitetin.** Informaliteti në tregjet e energjisë mund të shkaktojë çështje të mëdha në lidhje me transparencën dhe mbikëqyrjen. Edhe pse është bërë përpjekje për të formalizuar tregun, ende ka disa “humbje” të energjisë, të cilat janë shpesh të lidhura me praktika informale.

3. Perceptimi i performancës nga Mediat dhe Shoqëria Civile

Media dhe shoqëria civile janë ndjekës të rëndësishëm të programit dhe ka pasur një ndikim të konsiderueshëm në perceptimin e tij nga publiku.

- **Media.** Në përgjithësi, media ka raportuar për përpjekjet e qeverisë për të modernizuar sektorin energjetik dhe për të hapur tregun e energjisë. Megjithatë, ka pasur edhe kritika për vonesat dhe sfidat që janë shfaqur në implementimin e plotë të projektit, sidomos lidhur me çmimet e energjisë dhe mungesën e investimeve në infrastrukturën e nevojshme për të mbështetur ALPEX.
- **Shoqëria Civile.** Organizatat e shoqërisë civile kanë shfaqur shqetësime për ndikimet sociale dhe ekonomike të rritjes së çmimeve të energjisë, për shkak të mundësisë së ndikimit negativ të shtresa e varfër e popullsisë. Ata gjithashtu kanë bërë thirrje për më shumë transparencë dhe mbrojtje të konsumatorëve, veçanërisht në lidhje me çmimet e energjisë dhe ofrimin e mundësive për konsumatorët më të varfër.

Në përgjithësi, programi i Bursës Shqiptare të Energjisë është perceptuar si një hap pozitiv drejt zhvillimit të një tregu më të hapur dhe më të zhvilluar të energjisë, por ai është hasur me disa sfida dhe periudha vonesash. Perceptimi i tij në praktikën e përditshme është i ndarë, me përfitime për konsumatorët dhe sektorin privat, por gjithashtu shqetësime për çmimet, informalitetin dhe pastrimin e parave. Pritshmëritë kanë qenë të larta, por

implementimi i plotë ka kërkuar përpjekje të vazhdueshme dhe angazhim të të gjitha palëve të interesuara.

Niveli i përmbushjes së programit: 62 %

Vlerësimi i realizimit të programit të Bursës Shqiptare të Energjisë deri në Dhjetor 2024 mund të bëhet duke analizuar arritjet dhe rezultatet në disa aspekte kyçe që përfshijnë arritjet sasiore, përputhshmërinë me zotimet financiare, afatet kohore, ndikimin ekonomik dhe social, si dhe auditimet dhe komentet nga palët e interesuara.

Duke marrë parasysh faktet dhe arsyet e shprehura në analizën më parë, mund të përlllogaritet se përmbushja e programit deri në dhjetor 2024:

Ky program, vlerësohet se është përmbushur!

Arsyet për këtë përqindje përmbushje janë:

1. **Projekte të realizuara (40%-50%).** Ka një progres të dukshëm në disa nga projektet kryesore të ALPEX. Megjithatë, shumë nga këto programe kanë hasur vonesa dhe pengesa, duke ulur përqindjen e realizimit të objektivave të parashikuara.
2. **Vonesat dhe pengesat (10%-20%).** Përveç arritjeve pozitive, ka pasur vonesa të konsiderueshme dhe probleme të menaxhimit të fondeve, kapaciteteve dhe burimeve, të cilat kanë penguar përfundimin e shumë projekteve të tjera. Ky faktor ka kontribuar në uljen e përqindjes së përmbushjes.
3. **Vështirësi të menaxhimit administrativ dhe transparencës (5%-10%).** Disa kritika nga shoqëria civile, sindikatat dhe palët e interesuara për mungesën e transparencës dhe përfshirjes së tyre në proceset vendimmarrëse ka reduktuar besimin dhe ka vonuar përmbushjen e objektivave të propozuara.
4. **Kosto dhe financim (5%-10%).** Kostoja e paplanifikuar dhe nevoja për alokime të mëtejshme buxhetore për të mbuluar deficitet financiare ka ndikuar në vështirësitë e realizimit të objektivave të financuara dhe ka shkaktuar tensione në buxhet.

Programi është realizuar në një masë të konsiderueshme, por me disa vonesa dhe pengesa të cilat ndikojnë në përfundimin e tij të plotë dhe në realizimin e objektivave. Pavarësisht përparimeve të bëra në disa sektorë, mbeten ende shumë çështje të pazgjidhura që ndikojnë në realizimin përfundimtar të planifikimeve.

Për këtë arsye, mund të konsiderohet se programi është përmbushur **60%-70%** deri në vitin 2024.